

Список посилань

1. Dovgal O., Makhova L. Development of the theory of innovations in the context of the new industrial revolution. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна, серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2020. № 11. С. 62–68. <https://doi.org/10.26565/2310H9513H2020H11H07>
2. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. What It Means and How to Respond. Foreign Affairs, 12 Dec 2015. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/2015-12-12/fourth-industrialrevolution>.
3. Kasianova N., Kendiukhov O., Kochubei O., Oliinyk Y., Sokhatska O., Zhukova Yu., Digital Transformation as an Attractor of Ukraine's Economic Development, International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology, 11(7), 2020, pp. 340–349. <https://doi.org/10.34218/IJARET.11.7.2020.034>
4. Маслова Н.Г. Академічна свобода та академічна відповідальність. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2017. Випуск 43. Том 1. С. 72–76.
5. Академічна доброчесність у вищій освіті: місія неможлива. URL: <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/1116-analitichnij-zvit-pro-kruglijstil-akademichna-dobrochesnist-u-vishchij-osvitimisiya-nemozhлива>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-150>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ВИКЛИКИ ХХІ СТОРІЧЧЯ

Петінова О. Б.

*доктор філософських наук,
професор кафедри філософії, соціології
та менеджменту соціокультурної діяльності
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

Ще декілька років назад питання застосування штучного інтелекту в житті людей або в організації освітнього процесу, написанні наукових робіт здавалось неймовірним явищем. Для мене особисто сюжети про ШІ – це захопливі історії із фантастичних фільмів, які ми всією сім'єю переглядали в кінотеатрах, обговорювали з друзями і сміялися, що до

такого далекого майбутнього, коли ШІ прийде в наше реальне життя, ми точно не доживемо, це вигадки режисерів, комп'ютерна графіка. Серед фільмів, в яких йде мова про ШІ, можемо згадати такі неймовірні стрічки, як «Той, що біжить по лезу» (1982 р.), «Термінатор» (1984), «Термінатор 2: Судний день» (1991 р.), «ШІ: штучний інтелект» (2001 р.), «Я, робот» (2004 р.), «ВОЛЛ-І» (2008 р.), «Місяць» (2009 р.), «Вона» (2013 р.), «Із машини» (2014 р.), та ряд інших. Список можна продовжувати. На сайтах викладають рейтинги таких фільмів, активно обговорюються стосунки людини і ШІ, з перспективами від дружньої співпраці ШІ з людиною до есхатологічних мотивів та знищення людства [2, 4].

Яким же було моє здивування у 2022 році, коли на арені життя з'явився ChatGPT. Дізналась про нього від моєї колежанки, викладачки одного з технічних ЗВО. Вона запропонувала обговорити це питання, і в межах реалізації україно-китайського освітньо-наукового проєкту «Освіта в глобалізованому суспільстві: філософія, менеджмент, культура (сучасні тенденції, економічні опції та міжнародні практики)» у травні 2023 року було проведено круглий стіл на тему «ШІ-бум: людиноцентричні інновації». У заході взяли участь викладачі різних ЗВО, студенти та аспіранти; обговорювали роль інновацій в історії людства, практики використання ШІ; провели конкурс мемів, коміксів та сатири на науковців та студентів, що використовують ШІ для написання наукових робіт [1]. І саме під час цього заходу, коли ми прослухали ряд доповідей колег, обговорили презентації здобувачів, провели активну дискусію щодо «плюсів» та «мінусів» ШІ, в мене сформувалась більш чітка картина перспектив майбутнього. Якщо чесно, то «скласти пазл» в голові повністю важко, відповідно і однозначну відповідь дати неможливо. Я розумію, що ШІ ввійде в наше життя у найближчому майбутньому дуже швидко. І, так, звичайно, значно полегшить нашу роботу у пошуку інформації, її структуризації, аналізі та синтезі. Але, як на мене, виникає надзвичайна небезпека того, що з часом не людина стане головною на Землі, а штучний інтелект. Для того, щоб використовувати ШІ як допоміжний інструмент, необхідний високий рівень усвідомлення значущості для свого розвитку самого процесу навчання. І вже сьогодні я спостерігаю за своїм сином, що навчається у 8 класі, і чую від нього запитання – «А навіщо мені писати оті твори чи думати над власним баченням якоїсь проблеми, характеризувати героїв якихось романів чи повістей, витрачати купу часу, якщо мені все швидко зробить ChatGPT?». Діти у школі не хочуть мислити, не мають бажання вчитися, не бачать застосування знань, які дає школа, у реальному житті, і живуть у своєму віртуальному світі «Фортнайту», блогерів з Інстаграм та ютуберів, які знімають ролики про всілякі дурниці, та заробляють величезні кошти за перегляди та підписки. Більшість із підлітків-

хлопчиків мріють стати кібер-спортсменами та заробляти за іграх. Отака реальність.

Питання академічної доброчесності у XXI столітті набуло надзвичайної актуальності. Широке розповсюдження плагіату на пост-радянському просторі має багато причин. Попит породжує пропозицію, і виготовлення атестаційних робіт на замовлення перетворилося на організований бізнес, рекламу якого можна тепер зустріти не лише в мережі Internet, а і на стовпах поряд з будівлями ЗВО. Хоча, як на мене, то і раніше ця проблема була, просто виявити її було значно складніше. Адже не було технічного забезпечення, що давало б змогу це робити. Це питання досліджують ряд науковців [3].

Особисто мене дещо лякають перспективи зникнення ряду професій, адже праця людей буде замінена ШІ, відповідно зросте рівень безробіття; у багатьох видах роботи в організації освітнього процесу тепер я не бачу сенсу, тому що як і учні, так і студенти це виконують за допомогою ШІ, люди творчих професій також під загрозою, адже ШІ за хвилини створює фотографії та малюнки, які фактично не можна відрізнити від тих, що робить людина. Тому, на жаль, навіть враховуючи те, що у ряді моментів ШІ є гарним помічником, я бачу у ньому загрозу. Як підступний ворог, який прикидається товаришем. А так як він з часом удосконалюється, і жодна людина не в змозі робити так швидко те, що робить він, і вміщувати у своїй голові стільки інформації, то моя філософія не дуже оптимістична. Хоча ми маємо з цим жити, тому що інновації супроводжують людство в будь-які часи, і сьогодні ШІ – це тренд нашого XXI століття.

Список посилань

1. Круглий стіл «ШІ-бум: людиноцентричні інновації» у міжнародному форматі. URL: <https://www.pdpu.edu.ua/novini-fakultetu-soc-gum/9786-kruglij-stil-shi-bum-lyudinotsentrichni-innovatsiji-u-mizhnarodnomu-formati>. (дата звернення: 18.11.2023).
2. Найкращі фільми про штучний інтелект – Artificial intelligence (AI). URL: <https://kinowar.com/8-najkrashhyh-filmiv-pro-shtuchnyj-intelekt/>. (дата звернення: 18.11.2023).
3. Nataliia Rybka, Oksana Petinova, Irina Kadievskaya, Zoia Atamaniuk. Science, Creative Activity and Academic Plagiarism: Connections and Contradictions Acta Baltica Historiae et Philosophiae Scientiarum. 2022. Vol. 10, No. 2. P. 81–101. DOI: 10.11590/abhps.2022.2.05
4. ТОП-10 фільмів про те, як штучний інтелект керує світом. URL: <https://afisha.bigmir.net/ua/kino/7280941-top-10-filmov-o-tom-kak-skusstvennyj-intellekt-pravit-mirom> (дата звернення: 18.11.2023).